

modernă”, periodizarea acestora și problemele ridicate de cercetarea amintitei perioade din istoria omenirii ori de operarea științifico-didactică cu acele concepte. Astfel, concepția sau teoria clasică despre delimitarea și periodizarea „epocii moderne”, specifică secolului XIX, a fost înlocuită ulterior cu o nouă abordare, fundamentată pe aspecte economice, sociale, politice, antropologice, culturale, de modernizare (secolul XX). R. Bizzocchi încadrează epoca modernă în apusul Europei, cu ecouri și influențe extra-europene, în perioada 1492 / 1500-1815 / 1850 (pp. 3-34). Marele probleme ale epocii / istoriei moderne sunt analizate de autor în cap. 2: *Creștinătatea occidentală divizată de urmările Reformei religioase și manifestările libertății religioase* (pp. 35-43); *Europa și lumea extra-europeană* (marile descoperiri geografice, formarea imperiilor coloniale, rivalități mondiale pentru putere, teritorii, sclavi, materii prime, metale prețioase, piețe comerciale, locuri militaro-strategice etc. – pp. 44-51); *civilizație europeană și barbarie extra-europeană* (pp. 52-61); *statul modern* și relațiile sale cu birocrăția, nobilimea, burghezia, modernizarea societății (pp. 62-68); *Iluminismul și modernitatea*, secolele XVII-XVIII (pp. 68-75); *individul și familia* în societatea modernă (pp. 76-83). Cercetarea istorică a epocii moderne nu se poate realiza fără analiza și interpretarea tuturor categoriilor de *izvoare istorice*, publice și particulare, de la documentare la medalistice (pp. 85-123). Pentru a ilustra *producția istoriografică* a cercetătorilor epocii moderne, R. Bizzocchi a prezentat 10 „studii de caz” reprezentative pentru 10 teme fundamentale de analiză a amintitei perioade, enumerate succesiv în cap. 1-3 ale *Ghidului* (pp. 125-179). Volumul a fost completat cu un concis *index* antroponimic (pp. 181-183).

—► Vittorio Vidotto, *Ghid pentru studii istoriei contemporane*, traducere de Radu Gâdei, Editura BIC ALL, București, 2007, 185 p.

Al treilea volum al seriei, *Ghid pentru studii istoriei contemporane*, alcătuit de Vittorio Vidotto, traducere de Radu Gâdei, București, 2007, 185 p., editat la Roma-Bari în 2004, respectă structural tiparul colecției tematice, fiind conceput tot în 4 capitole. Prima diviziune prezintă *concepte, periodizări, tipologii* specifice istoriei / epocii contemporane. Aceasta din urmă „este istoria prezentului, a lumii care ne înconjoară, a evenimentelor abia încheiate și care produc efecte și astăzi” (p. 3). Periodizarea „politică” generală a epocii contemporane: din 1815 până astăzi, cu delimitări cronologice interne decenale, specifice unui anumit fapt sau fenomen istoric reprezentativ. În cadrul epocii contemporane, autorul a individualizat mai multe „istorii”, „claviaturi” sau domenii de manifestare: politică, economică, socială, culturală, militară, religioasă, a feminismului etc., abordate cu instrumentarul istoriografic necesar, adecvat (pp. 4-40). Marile probleme ale istoriei / epocii contemporane, analizate de V. Vidotto, sunt: *revoluțiile politice* (1789-1849)–(pp. 41-47); *de la statul de drept la statul social* (pp. 47-52); *idei politice, ideologii, fundamentalisme* (pp. 52-59); *revoluție industrială, dezvoltare economică, mediu natural* (pp. 59-66); *pături și clase sociale, societăți de masă* (pp. 66-73); *căile comparației și contabilitatea morală a secolului XX* (pp. 74-81). *Studierea* epocii contemporane și *izvoarele istorice* ale acesteia sunt indispensabil corelate între ele și prezentate de universitarul din Roma în cap. 3 (pp. 83-109): criterii de realizare și clasificări tematice, izvoarele istorice studiate de istoricul contemporanist, izvoare istorice orale și istoria orală, izvoarele istorice literare la confluența dintre istorie și literatură. *Finalitățile istoriografice paradigmatiche* ale unor istorici contemporaniști au fost reunite și comentate în cap. 4: nouă sinteze despre nouă probleme majore ale lumii contemporane (pp. 111-158). O *bibliografie* selectivă completează referințele istoriografice din acest *Ghid* (pp. 159-179). Volumul este întregit cu deja obișnuitul *index* antroponimic (pp. 181-185).

—► Ennio Di Nolfo, *Introducere în istoria relațiilor internaționale*, traducere de Radu Gâdei, Editura ALL, București, 2007, 182 p.

Cele trei *ghiduri* metodologice prezentate sumar în paragrafele anterioare sunt completate cu al patrulea, *Introducere în istoria relațiilor internaționale*, realizat de universitarul italian padovan Ennio Di Nolfo, Editura ALL, București, 2007, 182 p., traducere de Radu Gâdei. Autorul, un nume de referință în domeniul istoriografic precizat, prezintă sintetic diferite tipologii de relații internaționale, generate de factori obiectivi și subiectivi, contexte și principii politico-diplomatice în care acestea s-au materializat. Abordarea prof. E. Di Nolfo oferă o viziune generală asupra istoriei relațiilor internaționale, din antichitate până în prezent, conexiuni caracteristice epocilor istorice succesive și nivelului dezvoltării multidirecționale, complexe, a societății umane. Cartea este structurată în patru părți. În *prima*, autorul analizează evoluția generală a relațiilor internaționale, insistând asupra originilor, surselor istorice, metodelor aplicative utilizate, rezultatelor concrete înregistrate. În partea *a doua*, prof. E. Di Nolfo prezintă stadiile evolutive ale relațiilor diplomatice-militare internaționale de-a lungul timpului: „politica de putere”, politica echilibrului de forțe / tabere aliate, internaționalismul utopic, *Realpolitik*, *Ostpolitik*, bipolarismul mondial, politica „războiului rece”, politica decolonizării, monopolarismul mondial, prevenirea și combaterea terorismului

mondial etc., insistând și asupra elementelor de geopolitică, demopolitică, controlul democratic al politicii externe, atitudinea față mediul natural, de Polul Nord, Polul Sud, spațiul cosmic etc. Partea a treia analizează caracteristicile evoluției relațiilor internaționale în epoca contemporană. În ultima parte, autorul oferă celor interesați o *bibliografie* tematică selectivă, strict necesară pentru abordarea caracteristicilor relațiilor internaționale.

În **concluzie**, seria de patru *ghiduri istorice* elaborată de universitari italieni, tradusă în limba română, este foarte utilă pentru persoana interesată de istorie, fie pentru inițiere, fie pentru cercetare. Ea trebuie completată cu un *Ghid pentru studiul preistoriei și istoriei antice*, pentru a cunoaște mai bine originile și izvoarele istorice ale marilor civilizații ale omenirii. În cele patru *ghiduri* elevul, studentul, profesorul sau cercetătorul găsește caracteristicile abordărilor occidentale ale fenomenelor și evoluțiilor istorice enumerate anterior, uneori parțial sau total diferite față de cele acceptate și vehiculate în istoriografia românească. Deosebirile nu trebuie să sperie. *Et altera pars audiatur!* Diferențele între nivelele și ritmurile de evoluție și dezvoltare ale societăților lumii determină, în planul cercetării istorice și a producțiilor istoriografice, deosebiri de concepții, sisteme, periodizări, metode, abordări etc. în procesul complex al introspecției trecutului. *Ghidurile* prezentate anterior constituie, pe de altă parte, un exemplu solid și un imbold urgent pentru istoricii români de a elabora *Ghiduri pentru studiul istoriei străvechi și vechi / medii / moderne / contemporane / relațiilor internaționale ale românilor*, în conexiune cu zonele geo-istorice, demografice, de cultură și civilizație central-europeană și chiar continental europeană, *auxiliare* atât de necesare în cercetarea istorică și în activitatea didactico-metodică din România. Aceasta și pentru că cele patru *Ghiduri* italo-centriste și occidental-centriste nu fac referiri și la spațiul geo-istoric, demografic și cultural românesc. *Index-urile Ghidurilor* sunt doar antroponimice, insuficient pentru o rapidă orientare în corpul lucrărilor. Unele nume proprii din spațiul est-slav rusesc / sovietic au fost transliterate parțial greșit în alfabetul latin.

—► Petruț Pârvescu, *Mic dicționar de istorie*, Prefață de academician Dan Berindei, referent științific prof. dr. Dan Prodan, Editura Cartex, București, 2009, 349 p.,

Două *dicționare de istorie*, pentru utilizare școlară didactică, elaborate de autori profesori de istorie din Botoșani și Suceava, completează informațional cele patru *ghiduri* metodologice prezentate anterior. Primul dintre ele, *Mic dicționar de istorie*, de Petruț Pârvescu, profesor la Școala Nr. 8 Botoșani, Editura Cartex, București, 2009, 349 p., cu o onorantă Prefață de academician Dan Berindei, referent științific prof. Dr. Dan Prodan, se adresează elevilor, studenților și profesorilor interesați de istorie, ca material didactic-informativ auxiliar, cu cei peste 3.000 de termeni explicați: antroponime, hidronime, toponime, oronime, substantive comune, instituții, arhitectură etc. etc. Este completat cu o *bibliografie* tematică selectivă accesibilă curioșilor de istorie românească și universală.

—► Gheorghe Boldișor, Anișor Vasiliu, Mircea Strungariu, *Dicționar de termeni, personalități, evenimente istorice, elemente de cronologie*, Editura Universitas XXI, Iași, 2009, 234 p.

Celălalt auxiliar, *Dicționar de termeni, personalități, evenimente istorice, elemente de cronologie*, elaborat de profesorii suceveni Gheorghe Boldișor, Anișor Vasiliu, Mircea Strungariu, Editura Universitas XXI, Iași, 2009, 234 p., cu adresabilitate către același grup-țintă amintit anterior, cuprinde un *corpus de termeni istorici* (peste 1500 de elemente de vocabular istoric, pp. 5-161), *tabele cronologice* cu evenimente din istoria universală, prezentate în paralel și corespondent cu istoria românilor, de la antropogeneză până astăzi (pp. 163-232), *bibliografie* tematică selectivă (pp. 233-234). Toate *auxiliarele* prezentate anterior se găsesc la vânzare în librăriile din Botoșani, așa că pot fi achiziționate și utilizate de persoanele interesate de istorie, vocațional și / sau profesional.

—► Gheorghe Iuțiș, Elena Cozma, Iuliana Asăvoaie, *Elemente de didactica istoriei*, Editura Graphys, Iași, 2008, 259 p.

—► Felicia Adăscăliței, Marilena Bercea, Doru Dumitrescu, Liviu Lazăr, Mihai Manea, Mirela Popescu, *Elemente de didactică a istoriei*, Editura Nomina, București, 2010, 288 p.

În ultimii trei ani au apărut două noi cărți despre *didactica istoriei*: Gheorghe Iuțiș, Elena Cozma, Iuliana Asăvoaie, *Elemente de didactica istoriei*, Editura Graphys, Iași, 2008, 259 p.; și Felicia Adăscăliței, Marilena Bercea, Doru Dumitrescu, Liviu Lazăr, Mihai Manea, Mirela Popescu, *Elemente de didactică a istoriei*, Editura Nomina, București, 2010, 288 p. Realisti și obiectivi, autorii au abordat și au prezentat doar *anumite* elemente de didactica istoriei, tratarea completă, teoretico-aplicativă a subiectului fiind (încă !) un deziderat, pentru realizarea căruia sunt necesare coordonare și colaborări naționale pre-universitare și universitare, implicarea concretă a instituțiilor oficiale educaționale, difuzarea cât mai largă a produsului